

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMUS IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE TEISINGUMO MINISTERIJOS

2021-03-31 Nr. 4D-2021/1-20
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Marijampolės pataisos namų (toliau vadinama – Marijampolės PN) ir Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjimų departamentas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su prašymų ir skundo nagrinėjimu (toliau vadinama – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, Pareiškėjas nurodo:

2.1. 2020-10-16 kreipėsi į Marijampolės PN administraciją su prašymu, kad programą „Elgesys–pokalbis–pasikeitimas“ vestų psichologė, o ne pareigūnas, atsakingas už jo priežiūrą;

2.2. 2020-10-30 sulaukė Marijampolės PN atsakymo, kuriuo jo prašymas buvo atmetas, paaiškinant, kad įstaigoje dirba 7 kvalifikuoti dinaminės priežiūros specialistai, išklausę metodinius mokymus ir galintys vesti užsiėmimus;

2.3. Marijampolės PN atsakymą jis 2020-11-03 apskundė Kalėjimų departamentui, tačiau 2020-12-10 sulaukė Kalėjimų departamento rašto, kuriuo jo skundas atmetamas;

2.4. dinaminės priežiūros pareigūnai yra atsakingi už nuteistųjų priežiūrą, daro kratas, „provokuoja, gąsdina nuobaudomis, surašo melagingus tarnybinius pranešimus“, o vėliau „nori būti terapeutais“, „pataisyti kalinį“. „Iš tokių programų (kurias veda pareigūnai) jokios naudos, tai tik kenkia nuteistiesiems psichologiškai“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išnagrinėti jo Skundą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2021-01-20 raštu Nr. 4D-2021/1-20/3D-184 kreipėsi į Marijampolės PN administraciją, prašydamas paaiškinti Pareiškėjo Skunde nurodytas aplinkybes.

Seimo kontrolierių įstaigoje 2021-02-01 gautas Marijampolės PN administracijos 2021-02-01 raštas Nr. 9/07-1215, kuriame nurodoma:

4.1. „2020 metų spalio 16 d., buvo Marijampolės PN gautas nuteistojo X prašymas dėl programos „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ organizavimo aplinkybių Nr. 49/07-2431, bei 2020 metų lapkričio mėnesio 27 d., Nr. 49/07-2826. Atsakymai minėtam asmeniui pateikti 2020 metų spalio 30 d., Nr. 20/07-2088, ir 2020 metų gruodžio 21d., Nr.20/07-2435.“

Marijampolės PN administracija, atsakydama į Pareiškėjo 2020-10-16 ir 2020-11-27

prašymus, 2020-10-30 ir 2020-12-21 atsakymuose paaiškino, kokie pareigūnai veda užsiėmimus nuteistiesiems, informavo, kad programų vadovai neskiriami pagal individualius nuteistųjų pageidavimus. Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad 2021 m. I ketvirčiui jis yra įtrauktas į programos „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ (EPP) lankytojų sąrašus ir galės lankyti šią programą.

4.2. „Marijampolės pataisos namuose psichologės veda šias socialines reabilitacijos programas: „Kitoks“, „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“, „Tik tu ir aš“, „Relaksacija“, „Mandalų terapija“, „Dailės terapijos programa R.A.K.T.A.S“, „Bendravimo įgūdžių ugdymo ir emocijų valdymo, psichologinio konsultavimo programa“ ir individualios konsultacijos nuteistiesiems.“

4.3. „Atliekant laisvės atėmimo bausmę Marijampolės pataisos namuose, nuteistasis X lankė šias socialinės reabilitacijos programas: „Kitoks“ (2018-07-19/2018-09-20), „Relaksacija“ (2019-02-01/2019-03-29), kurias vedė psichologė. Atsisakė dalyvauti „R.A.K.T.A.S“ programoje du kartus ir „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ kartą, kadangi jas vedė ne psichologės.“

4.4. „Papildant norime patikslinti, jog [...] esant karantinui dėl COVID-19, pataisos namuose darbuotojai suskirstyti į atskirus darbo valandų srautus ir dėl to psichologėms darbo padaugėjo, ir nėra galimybės tik su juo [Pareiškėju] dirbti individualiai. Visa tai minėtas nuteistasis žino [...]“

5. Seimo kontrolierius 2021-01-20 raštu Nr. 4D-2021/1-20/3D-184 kreipėsi į Kalėjimų departamentą, prašydamas paaiškinti Pareiškėjo Skunde nurodytas aplinkybes.

Seimo kontrolierių įstaigoje 202-01-26 gautas Kalėjimų departamento 2021-01-26 raštas Nr. 1S-203, kuriuo pateikiamos Pareiškėjo 2020-11-03 skundo ir 2020-12-10 atsakymo jam kopijos.

Iš šių dokumentų nustatyta:

5.1. Pareiškėjas 2020-11-03 skunde, kuris Kalėjimų departamente gautas 2020-11-12, rašė, kad jo netenkina Marijampolės PN 2020-10-30 atsakymas dėl pataisos programų vedančių pareigūnų. Pareiškėjas pateikė savo nuomonę, kad programos turi vesti psichologai, o ne pareigūnai, atsakingi už priežiūrą.

5.2. Kalėjimų departamentas Pareiškėjui paaiškino, kad 2012 m. birželio 25 d. Kalėjimų departamento direktoriaus įsakymu Nr. V-211 patvirtintas Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų ir elgesio pataisos programų aprobavimo Lietuvos bausmių vykdymo sistemoje tvarkos aprašas (toliau vadinama – Aprašas) nustato nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų ir elgesio pataisos programų tikslus ir paskirtį, vykdytojams keliamus reikalavimus, nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų ir elgesio pataisos programų įgijimo, diegimo ir vykdymo bei elgesio pataisos programų efektyvumo vertinimo ir plėtros principus, aprobavimo kriterijus, dokumentų, susijusių su nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų ir elgesio pataisos programų vykdymu bei efektyvumo tyrimais, saugojimo ir naikinimo tvarką bei kitus klausimus. Šiame dokumente, be kita ko, nustatyti ir reikalavimai programų vykdytojams. Reikalavimo, kad programą „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ vykdytų tik psichologinį išsilavinimą turintis specialistas, nėra, EPP programos vykdytojas turi būti išklausęs specialius tikslinius mokymus ir atitikti tam tikrus reikalavimus.

Kalėjimų departamentas Pareiškėją informavo, kad Marijampolės pataisos namuose yra 7 Saugumo valdymo skyriaus specialistai, baigę reikiamus tikslinius mokymus ir atitinkantys kitus reikalavimus, kas neiginčijamai patvirtina faktą, kad jiems suteikta teisė nuteistiesiems vykdyti programą „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“.

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama ir – BVK):

136 straipsnis. Socialinės reabilitacijos organizavimas – „1. Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų socialinę reabilitaciją organizuoja Kalėjimų departamentas, įgyvendina pataisos įstaigų administracijos, įtraukdamas į šią veiklą valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, organizacijas, asociacijas, religines bendruomenes ir bendrijas, kitus juridinius asmenis ar jų

padalinius ir savanorius. 2. Pataisos įstaigos gali Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymo nustatyta tvarka kompensuoti asociacijoms, religinėms bendruomenėms ir bendrijoms, kitiems juridiniams asmenims (išskyrus valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas) ar jų padaliniais ir savanoriams su savanoriška veikla įgyvendinant nuteistųjų socialinę reabilitaciją susijusias išlaidas“;

137 straipsnis. Socialinės reabilitacijos tikslai, veiksmai ir priemonės – „1. Nuteistųjų socialinė reabilitacija grindžiama nuteistųjų nusikalstamo elgesio rizikos valdymu ir atkuriamojo teisingumo įgyvendinimu. 2. Nuteistųjų socialinės reabilitacijos tikslai: 1) mažinti nuteistųjų nusikalstamo elgesio riziką; 2) motyvuoti nuteistuosius ir ugdyti jų gebėjimus socialiai reabilituotis, taip pat savo gyvenimo tikslų siekti teisėtais būdais ir priemonėmis; 3) užtikrinti nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimą, nukentėjusio asmens ir nuteistojo sutaikinimą. 3. Nuteistųjų socialinės reabilitacijos veiksmai: 1) nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas; 2) kriminogeninių veiksnių nustatymas; 3) priemonių, kuriomis šalinami kintamieji kriminogeniniai veiksniai, nustatymas ir įgyvendinimas. 4. Nuteistųjų socialinės reabilitacijos metu įgyvendinamos Kalėjimų departamento direktoriaus akredituotos elgesio pataisos programos, taikomos nuteistųjų socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo priemonės, teikiama pagalba nuteistiesiems sprendžiant asmenines ir socialines problemas, psichologinė pagalba, atliekama individuali ar grupinė psichologinė terapija, taikomos paskatinimo priemonės ir nuobaudos, taip pat kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems socialiai reabilituotis. [...] 6. Nusikalstamo elgesio rizika vertinama vadovaujantis Kalėjimų departamento direktoriaus aprobuotomis metodikomis ir programomis“;

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (redakcija, galiojusi nuo 2020-09-01 iki 2020-11-01) (toliau vadinama ir – VAI):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) *nepiktinaudžiavimo valdžia*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. [...]“;

8 straipsnis. Individualaus administracinio akto bendrieji reikalavimai ir pranešimas apie individualaus administracinio akto priėmimą – „1. Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, o taikomos poveikio priemonės (licencijos ar leidimo galiojimo panaikinimas, laikinas uždraudimas verstis tam tikra veikla ar teikti paslaugas, bauda ir kt.) turi būti motyvuotos. 2. Individualiame administraciniame akte turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos ir nurodyta akto apskundimo tvarka. 3. Individualus administracinis aktas turi būti pasirašytas jį priėmusio pareigūno ar valstybės tarnautojo arba viešojo administravimo subjekto vadovo, jo pavaduotojo ar įgalioto asmens ir

patvirtintas antspaudu. Kai individualus administracinis aktas priimamas naudojantis valstybės informacinėmis sistemomis, jo pasirašymui ir patvirtinimui antspaudu prilyginamas patvirtinimas (autorizavimas) valstybės informacinėje sistemoje.“

8. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), nustatyta:

„35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:

35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...].

[...]

38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

9. Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų ir elgesio pataisos programų aprobavimo Lietuvos bausmių vykdymo sistemoje tvarkos apraše (Aprašas), patvirtintame Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2012 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. V-211, numatyta:

„5. Elgesio pataisos programų tikslas – šių programų dalyvių pakartotinių nusikaltimų prevencija ir resocializacija.

6. Elgesio pataisos programų uždaviniai:

6.1. nuteistųjų motyvavimas keisti kriminalinį elgesį;

6.2. pakartotinio nusikalstamumo rizikos veiksnių mažinimas/valdymas, mąstymo ir elgesio, susijusio su pakartotiniu nusikalstamumu, keitimas;

6.3. nuteistųjų prokriminalinių nuostatų ir vertybių keitimas;

6.4. socialiai priimtinių mąstymo ir elgesio būdų įtvirtinimas.

[...]

17. Elgesio pataisos programų vykdytojams keliami reikalavimai:

17.1. turėti aukštąjį, pageidautina socialinių, humanitarinių ar medicinos studijų krypties išsilavinimą, būti išklause metodinius mokymus ir turėti tai patvirtinantį pažymėjimą;

17.2. atitikti konkrečių elgesio pataisos programų vykdytojams keliamus reikalavimus, turėti patirties atliekant motyvuojantį interviu, kurio tikslas – padidinti asmens vidinę motyvaciją keisti savo elgesį;

17.3. turėti ne mažesnę kaip 1 metų tiesioginio darbo su nuteistaisiais patirtį (pageidautina).

[...]

19. Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų naudotojus ir elgesio pataisos programų vykdytojus skiria Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pavaldžios įstaigos vadovas, atsižvelgdamas į darbuotojo motyvaciją ir visus Aprašo IV skyriuje išdėstytus reikalavimus.“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

10. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT):

10.1. 2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

„Šio teisinio reguliavimo kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad Pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 p.) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011)“;

10.2. 2009-04-02 nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A756-422/2009, yra nurodęs:

„[...] viešojo administravimo institucijos priimamiems sprendimams (individualiems administraciniams aktams) keliami Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje įtvirtinti reikalavimai. Šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad individualus administracinis sprendimas turi būti pagrįstas nustatytais faktais ir teisės aktų normomis, o 2 dalyje nurodyta, kad sprendime turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos bei nurodyta sprendimo apskundimo tvarka. Šios nuostatos reiškia, kad akte turėtų būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą; motyvų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas. Ši teisės norma siejama su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad viešojo administravimo subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų reikalavimų, kad jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus.“

Tyrimo išvados

11. Atsižvelgiant į Skunde nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

11.1. dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų, susijusių su prašymu nagrinėjimu;

11.2. dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų, nagrinėjant skundą.

Dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų, susijusių su prašymu nagrinėjimu

12. Skunde Seimo kontrolieriui Pareiškėjas rašė, jog kreipėsi į Marijampolės PN administraciją su prašymais, kad programą „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ vestų psichologė, o ne pareigūnas, atsakingas už jo priežiūrą, tačiau jo prašymai buvo atmesti, paaiškinant, kad įstaigoje dirba 7 kvalifikuoti dinaminės priežiūros specialistai, išklausę metodinius mokymus ir galintys vesti užsiėmimus.

13. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Marijampolės PN administracija 2020-10-16 ir 2020-11-27 gavo Pareiškėjo prašymus dėl programos „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ organizavimo aplinkybių, nuteistasis pageidavo, kad šią programą vestų psichologė. Pareiškėjui atsakymai buvo pateikti atitinkamai 2020-10-30 ir 2020-12-21. Marijampolės PN administracija atsakymuose

paaikšino, kokie pareigūnai veda užsiėmimus nuteistiesiems, informavo, kad programų vadovai neskiriami pagal individualius nuteistų pageidavimus. Pareiškėjui buvo paaikšinta, kad 2021 m. I ketvirėiui jis yra įtrauktas į programos „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ lankytojų sąrašus ir galės lankyti šią programą. Pareiškėjui išaiškinta atsakymų apskundimo tvarka.

14. Bausmių vykdymo kodekso 136 straipsnyje numatyta, kad laisvės atėmimo bausmę atliekanėių nuteistų socialinę reabilitaciją organizuoja Kalėjimų departamentas, įgyvendina pataisos įstaigų administracijos, įtraukdamos į šią veiklą valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, organizacijas, asociacijas, religines bendruomenes ir bendrijas, kitus juridinius asmenis ar jų padalinius ir savanorius. Nuteistų socialinės reabilitacijos metu įgyvendinamos Kalėjimų departamento direktoriaus akredituotos elgesio pataisos programos, taikomos nuteistų socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo priemonės, teikiama pagalba nuteistiesiems sprendžiant asmenines ir socialines problemas, psichologinė pagalba, atliekama individuali ar grupinė psichologinė terapija, taikomos paskatinimo priemonės ir nuobaudos, taip pat kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems socialiai reabilituotis.

Apraše numatyta, kad nuteistų socialinės reabilitacijos metu įgyvendinamos Kalėjimų departamento direktoriaus akredituotos elgesio pataisos programos, taikomos nuteistų socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo priemonės, teikiama pagalba nuteistiesiems sprendžiant asmenines ir socialines problemas, psichologinė pagalba, atliekama individuali ar grupinė psichologinė terapija, taikomos paskatinimo priemonės ir nuobaudos, taip pat kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems socialiai reabilituotis.

Aprašo 17 punkte numatyta, kad elgesio pataisos programų vykdytojams keliami atitinkami reikalavimai: jie turi turėti aukštąjį, pageidautina socialinių, humanitarinių ar medicinos studijų krypties, išsilavinimą, būti išklause metodinius mokymus ir turėti tai patvirtinantį pažymėjimą; atitikti konkrečių elgesio pataisos programų vykdytojams keliamus reikalavimus, turėti patirties atliekant motyvuojantį interviu, kurio tikslas – padidinti asmens vidinę motyvaciją keisti savo elgesį; turėti ne mažesnę kaip 1 metų tiesioginio darbo su nuteistaisiais patirtį (pageidautina).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Marijampolės PN septyni pareigūnai atitinka Apraše nurodytus reikalavimus, yra išklause specialius mokymus ir gali vesti nuteistų elgesio pataisos programas. Pareiškėjui ši informacija buvo paaikšinta.

15. Atsižvelgiant į tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad Marijampolės PN administracija Pareiškėjo prašymus išnagrinėjo per teisės aktuose nustatytą terminą, jam atsakyta į užduotus klausimus, nurodyta atsakymų apskundimo tvarka, todėl Skundas dėl galimai netinkamų Marijampolės PN administracijos veiksmų nagrinėjant Pareiškėjo prašymus atmestinas.

Dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų nagrinėjant skundą

16. Pareiškėjas Skunde nurodė, kad, gavęs Marijampolės PN atsakymus į prašymus, su skundu kreipėsi į Kalėjimų departamentą, tačiau jo skundas buvo atmestas.

17. BVK 183 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bausmes vykdanėių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (BVK 183 str. 3 d.). Taigi, specialusis įstatymas, reguliuojantis bausmių vykdymo ir atlikimo tvarką, sąlygas ir principus – BVK – nustato privalomąją tvarką bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų išankstiniam nagrinėjimui ne teismo tvarka.

18. Skundo tyrimo metu nustatyta, jog Pareiškėjas 2020-11-03 skunde Kalėjimų departamentui rašė, kad jo netenkina Marijampolės PN atsakymai į prašymus. Pareiškėjo teigimu, dinaminės priežiūros pareigūnai yra atsakingi už nuteistųjų priežiūrą, atlieka kratas, todėl jie negali vykdyti socialinės reabilitacijos programų.

Kalėjimų departamentas, atsakydamas į skundą, Pareiškėjui paaiškino, kokiame teisės akte numatyti nuteistųjų elgesio pataisos programų vykdytojams keliami reikalavimai ir kad reikalavimo, jog programą „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“ vykdytų tik psichologinį išsilavinimą turintis specialistas, nėra. Pareiškėjui dar kartą buvo paaiškinta, kad Marijampolės pataisos namuose dirba 7 Saugumo valdymo skyriaus specialistai, baigę reikiamus tikslinius mokymus ir atitinkantys kitus reikalavimus, kas neginčijamai patvirtina faktą, kad jiems suteikta teisė nuteistiesiems vykdyti programą „Elgesys-pokalbis-pasikeitimas“. Pareiškėjui išaiškinta ir atsakymo apskundimo tvarka.

19. Vadovaujantis VAI įtvirtintu išsamumo principu – viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes. Taigi, viešojo administravimo subjektai, rengdami atsakymus, privalo įvertinti pareiškėjo prašymo turinį ir pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą, aiškų ir argumentuotą atsakymą, kuriame būtų atsakyta į visus keliamus klausimus, o jei prašoma informacija nepateikiama, turi būti nurodytos priežastys, kodėl tai negali būti padaryta.

20. Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta ir įvertinus Kalėjimų departamento Pareiškėjui pateikto atsakymo turinį, darytina išvada, kad 2020-12-10 atsakymas į Pareiškėjo 2020-11-12 gautą skundą parengtas laikantis Viešojo administravimo įstatyme įtvirtinto informacijos išsamumo principo, gero administravimo bei atsakingo valdymo principų, todėl Pareiškėjo Skundas dėl Kalėjimų departamento pareigūnų galimai netinkamų veiksmų nagrinėjant jo skundą atmestinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

21. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl Marijampolės pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su jo prašymų nagrinėjimu, atmesti.

22. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su jo skundo nagrinėjimu, atmesti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas